

CALIMS

Agencija za lijekove
i medicinska sredstva Crne Gore
Agency for Medicines and
Medical Devices of Montenegro

POTROŠNJA LJEKOVA

Uloga i značaj praćenja potrošnje lijekova
za zdravstveni sistem

CALIMS

Agencija za lijekove
i medicinska sredstva Crne Gore
Agency for Medicines and
Medical Devices of Montenegro

UVOD

Još 1969. godine kada je održan simpozijum u Oslu pod nazivom „Potrošnja lijekova“, zaključeno je da je potrebna međunarodna klasifikacija lijekova za praćenje potrošnje lijekova, da bi odmah nakon toga norveški naučnici razvili sistem poznat kao anatomsko terapijsko hemijska klasifikacija lijeka (ATC).

U cilju mjerenja potrošnje lijeka neophodno je osim ATC klasifikacije da lijek ima i tehničku mjernu jedinicu, a to je DDD (definisana dnevna doza).

DDD predstavlja statističku jedinicu praćenja i potrošnje lijekova. Ona izražava utvrđenu količinu lijeka koja se najčešće upotrebljava za najčešću indikaciju (za odrasle) i nezavisna je od cijene, farmaceutskog oblika, koncentracije u jediničnom obliku i veličine pakovanja.

Nordijski savjet o lijekovima (NLN - The Nordic Council on Medicines) je osnovan 1975. godine i sarađivali su sa norveškim istraživačima za dalji razvoj ATC/DDD sistema. 1976. godine je prvi put objavljen od strane NLN-a nordijski izvještaj o lijekovima na kojima je korišćena metodologija ATC/DDD. Od tada je interesovanje za ATC/DDD sistema za praćenje potrošnje lijekova prošireno.

1996. godine Svjetska zdravstvena organizacija je prepoznala potrebu da se razvija korišćenje ATC/DDD kao sistem za međunarodni standard za praćenje potrošnje lijekova. Važnost korišćenja ATC/DDD je da se omogući bliska integracija međunarodnog praćenja potrošnje lijekova i da se postigne univerzalni pristup potrebnim lijekovima i racionalnije korišćenje lijekova naročito u zemljama u razvoju.

Ovakav pristup je neophodan za sprovođenje kontrole, identifikovanje problema, pokretanje edukativnih aktivnosti, kao i praćenje ishoda istih. Ovakav pristup i provjera o upotrebi lijekova je od suštinskog značaja da se omogući kontrola, da se identifikuju problemi obrazovnih i drugih intervencija i praćenja ishoda intervencija.

ATC KLASIFIKACIJA LJEKOVA:

- A** lijekovi koji se koriste za alimentarni trakt i metabolizam
- B** lijekovi koji se koriste za liječenje krvi i krvotvornih organa
- C** lijekovi koji djeluju na kardiovaskularni sistem
- D** lijekovi za liječenje kože i potkožnog tkiva
- G** lijekovi za liječenje genito-urinarne sistema i polni hormoni
- H** hormonski preparati za sistemsku primjenu, isključujući polne hormone
- J** antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu
- L** antineoplastici i imunomodulatori
- M** lijekovi za bolesti mišićno-kostnog sistema
- N** lijekovi koji djeluju na nervni sistem
- R** lijekovi za liječenje respiratornog sistema
- P** lijekovi za liječenje infekcija izazvanih parazitima
- S** lijekovi koji djeluju na oko i uho
- V** ostali

ULOGA AGENCIJE ZA LJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA CRNE GORE

Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore je nadležna za prikupljanje i objavljivanje izvještaja o potrošnji lijekova u Crnoj Gori, za prethodnu kalendarsku godinu.

METODOLOGIJA IZRADE IZVJEŠTAJA O POTROŠNJI LJEKOVA U CRNOJ GORI

Za prikupljanje i izradu izvještaja o potrošnji lijekova Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore je koristila metodologiju Svjetske zdravstvene organizacije.

Ljekovi su svrstani po anatomske terapijsko hemijskim grupama (ATC), kao i po nezaštićenim međunarodnim nazivima lijekova (INN). Za izradu izvještaja je korišćena definisana dnevna doza (DDD).

Za izradu izvještaja su korišćeni podaci od svih veleprodajnih koje imaju dozvolu za promet na veliko lijekova, a koje su tokom prethodne kalendarske godine vršile promet lijekova u Crnoj Gori.

U Crnoj Gori je zaključno sa oktobrom 2012. registrovano 28 veleprodajnih.

Za izradu izvještaja Agencije je korišćena i veleprodajna cijena lijeka za kalendarsku godinu.

NAČIN IZVJEŠTAVANJA POTROŠNJE LJEKOVA

Izveštaji Agencije o potrošnji lijekova u Crnoj Gori predstavljaju prvi sveobuhvatni prikaz potrošnje i u privatnom i u javnom sektoru, odnosno od 2009. se raspolože podacima o ukupnom tržištu lijekova u Crnoj Gori

Izveštaji Agencije su iskazani u nekoliko kategorija:

- ATC klasifikaciji lijekova, izraženi po DDD/1000/dan - na svim nivoima ATC (farmakoterapijske grupe i podgrupe) i po INN-u
- finansijski u eurima
- bolnička i vanbolnička potrošnja,

Za izračun DDD/1000/dan je korišćen broj stanovnika u Crnoj Gori za predmetnu kalendarsku godinu, a prema službenim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore. (MONSTAT).

Izveštaji Agencije obuhvataju i prikaz potrošnje u svim gradovima u Crnoj Gori (ukupno 21)

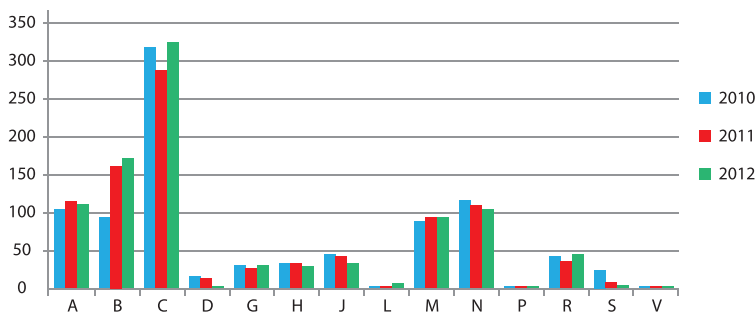
Za izračunavanje DDD/1000/dan po gradovima uzet je broj stanovnika u pojedinim gradovima, takođe za određene godine, prema službenim podacima MONSTAT-a.

Izveštaji Agencije se publikuju na internet stranici Agencije za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore www.calims.me za prethodnu kalendarsku godinu. Do sada su publikovani podaci o potrošnji lijekova za 2009., 2010., 2011. i 2012. godinu.

PREGLED POTROŠNJE LJEKOVA U CRNOJ GORI PO DDD/1000/DAN

Potrošnja lijekova po glavnoj ATC grupi izražena u DDD/1000/dan za 2010. 2011. i 2012. godinu je prikazana na sledeći način:

ATC	2010	2011	2012
A	108,94	121,92	119,83
B	92,36	168,34	188,42
C	314,44	285,01	320,07
D	5,92	3,81	0,18
G	24,24	21,62	23,66
H	25,06	25,18	22,33
J	41,45	39,05	33,02
L	2,82	2,68	3,5
M	89,84	92,78	92,94
N	114,56	109,72	106,31
P	0,17	0,15	0,13
R	43,41	33,64	46,77
S	10,92	2,74	2,42
V	0,03	0,01	0,02

Iz prethodne tabele, kao i iz grafikona jasno se vidi da je u sve tri godine najveća potrošnja bila za lijekove koji se koriste za liječenje kardiovaskularnih oboljenja. Odmah zatim se primjećuje porast potrošnje lijekova koji se koriste za liječenje krvi i krvotvornih organa. Primjećuje se i porast potrošnje lijekova za liječenje mišićno – kostnog sistema, kao i lijekova za liječenje bolesti respiratornog sistema.

Iz grafikona se vidi i smanjena potrošnja antiinfektivnih lijekova za sistemsku primjenu, kao i lijekova koji se koriste za liječenje nervnog sistema, čemu su doprinijele i pojačane mjere kontrole nad režimom izdavanja lijekova iz ovih grupa, od strane nadležne inspekcije, a po preporuci Agencije.

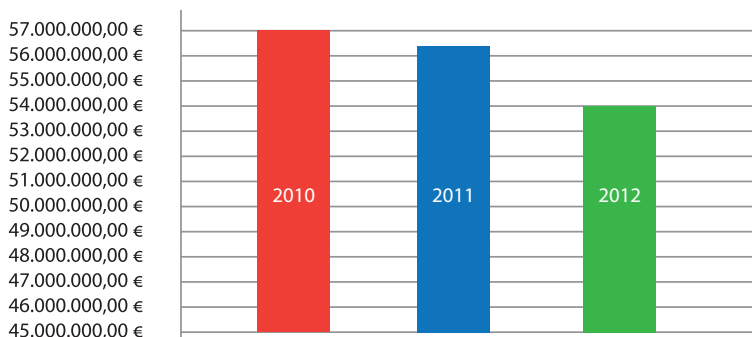
10 najčešće korišćenih lijekova po DDD/1000/dan:

2010	2011	2012
diklofenak	folna kiselina	acetilsalicilna kiselina
hidroksikobalamin	acetilsalicilna kiselina	folna kiselina
amlodipin	diklofenak	diklofenak
acetilsalicilna kiselina	amlodipin	hidroksokobalamin
simvastatin	fosinopril	amlodipin
lizinopril, hidrohlorotiazid	hidroksikobalamin	metoprolol
metoprolol	ramipril	lizinopril, hidrohlorotiazid
diazepam	metoprolol	fosinopril
ranitidin	lizinopril	deksketoprofen
lizinopril	diazepam	fosinopril, hidrohlorotiazid

PREGLED POTROŠNJE LJEKOVA U CRNOJ GORI FINANSIJSKI

U 2010. ukupna potrošnja je iznosila 56.991.098,23€. Podaci iz 2011. ukazuju na stagnaciju, odnosno blagi pad u odnosu na 2010. godinu, i to od 0,95% i iznosi 56.445.794,39€. U 2012. godini se nastavlja smanjenje potrošnje u finansijskom smislu i iznosi 54.078.458,00€, što je 4,1 % manje u odnosu na 2011. godinu, a u odnosu na 2010. godinu iznosi 5,11%.

Finansijski prikaz za godine: 2010. 2011. i 2012. godinu.

POREĐENJE SA SRBIJOM I HRVATSKOM ZA 2012. GODINU

Sama metodologija koju je prihvatila Svjetska zdravstvena organizacija, tj. jedinstven način obrade izvještaja, omogućava da se dobijeni podaci mogu upoređivati sa drugim zemljama.

Razlog poređenja sa Hrvatskom i Srbijom je što njihove Agencije prikupljaju i obrađuju podatke od 2005. Godine, a posebno imajući u vidu tradicionalnu sličnost tržišta.

Prikaz poređenja za 2012. godinu. na prvom nivou ATC klasifikacije po DDD/1000/dan.

Grafikon poređenja:

Iz grafikona se može zaključiti da su na prvom mjestu i u Crnoj Gori, Srbiji i Hrvatskoj po potrošnji lijekova (DDD/1000/dan), lijekovi za liječenje kardiovaskularnog sistema (grupa C), a Srbija se izdvaja po najvećoj potrošnji. Takođe, ovdje se izdvajaju i lijekovi za liječenje bolesti krvi i krvotvornih organa (grupa B), i lijekovi koji djeluju na nervni sistem (grupa N). Ono što se zapaža kada se uporedi potrošnja lijekova u Crnoj Gori sa Srbijom i Hrvatskom, da Crna Gora ima najveću potrošnju za antiinfektivne lijekove za sistemsku upotrebu (grupa J), kao i lijekovi za liječenje mišićno - kostnog sistema (grupa M). Sami ovaj podatak ukazuje da je potrebna kontrola upotrebe i propisivanja antibiotika, kao i lijekova za liječenje mišićno kostnog sistema na svim nivoima zdravstvene zaštite.

FINANSIJSKO POREĐENJE: 2012. GODINA

Finansijsko poređenje, izraženo u procentima, izgleda drugačije:

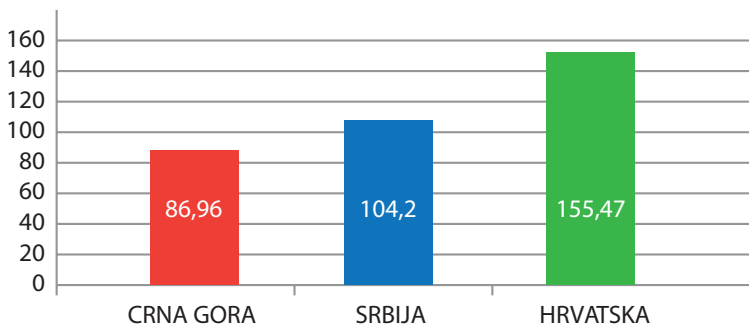

Iz grafikona se vidi da je u finansijskom smislu u Crnoj Gori procentualno najviše izdvojeno za lijekove iz grupe L (antineoplastici i imunomodulatori), za razliku od zemalja sa kojim se upoređujemo, gdje je najveći procenat izdvojen za lijekove za liječenje kardiovaskularnog sistema.

ATC	CRNA GORA %	SRBIJA %	HRVATSKA %
A	13,88	11,43	13,94
B	11,18	9,05	5,56
C	12,85	23,92	19,82
D	2,22	1,45	2,02
G	5,08	4,26	3,22
H	2,5	1,84	1,49
J	11	11,28	8,43
L	16,7	10,29	15,12
M	5,54	3,99	4,03
N	8,69	12,95	16,07
R	7,6	6,35	6,35
S	1,67	1,52	1,75
P	0,03	0,07	0,12
V	1,08	1,6	2,08

Kada bi uporedili sa brojem stanovnika u sve tri zemlje, dobijamo da je u Crnoj Gori po glavi stanovnika izdvojeno 86,96€, u Srbiji 104,20€, dok u Hrvatskoj imamo 155,47€

Potrošnja lijekova – finansijski po glavi stanovnika:

ZNAČAJ PRAĆENJA IZVJEŠTAJA O POTROŠNJI

Praćenje prometa i potrošnje lijekova u jednoj sredini prikazuje zdravstveno stanje stanovništva.

Osim toga značajno doprinosi procjeni farmakoterapijskih stavova i propisivačkih navika u praksi i omogućava određivanje faktora koji utiču na prekomjernu ili nedovoljnu upotrebu pojedinih lijekova.

Praćenje potrošnje služi i kao osnov osim za farmakoterapiju i za stručne analize i unapređenje iz drugih oblasti nauka kao što su:

farmakoekonomija

farmakoepidemilogija

ZAKLJUČAK

Svjetska zdravstvena organizacija je preko svojih sistema monitoringa ustanovila da problem neracionalne upotrebe lijekova ima globalne razmjere kao i da je potrebno učiniti više na implementiranju nacionalnih strategija u ovoj oblasti.

Podaci ukazuju da se više od polovine svih lijekova u zemljama u razvoju i onih sa ekonomijom u tranziciji, ali i značajan broj lijekova, posebno antibiotika u razvijenim zemljama, troši na neadekvatan način, čime se rasipaju ionako limitirani resursi.

Posebno zabrinjavajuća je činjenica da prema procjenama, više od polovine pacijenata ne uzima lijek na način na koji je to receptom propisano.

Neracionalna upotreba lijekova javlja se i u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama kao i kod pacijenata. Svi lijekovi, pa i oni esencijalni, mogu biti neracionalno upotrebljavani.

Zbog svega toga neracionalna potrošnja predstavlja javno-zdravstveni problem, jer u medicinskom smislu, vodi ka nepotrebnim patnjama pacijenata, jatrogenim oboljenjima, prijemima na bolničko liječenje, povećanoj rezistenciji na antibiotike, ali i smrti.

Neracionalna upotreba lijekova smanjuje povjerenje javnosti u zdravstveni sistem.

Takođe, jednako važan aspekt je i taj da neracionalna potrošnja u ekonomskom smislu vodi ka velikim gubicima resursa i nedostupnosti esencijalnih lijekova.

LITERATURA

Ovu brošuru o Potrošnji lijekova je uradila Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore na osnovu svojih izvještaja i koristeći:

- **izvještaje sa internet stranice Agencije za lijekove i medicinske proizvode Hrvatske - HALMED (2012.godina),**
- **štampano izdanje izvještaja Agencije za lekove i medicinska sredstva Srbije – ALIMS: Promet i potrošnja lekova 2012.**
- **internet starnica: www.whocc.no : ATC/ DDD Methodology**
- **Nacionalni plan za racionalnu upotrebu lijekova u Crnoj Gori za period 2012 -2016 godine (Ministarstvo zdravlja Crne Gore 2011. godine)**

Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore
Bulevar Ivana Crnojevića 64A, Podgorica

Kontakt:

Odeljenje za određivanje maksimalnih cijena i praćenja
potrošnje lijekova

Tel: +382 20 310 280; +382 20 310 281; +382 20 310 580

Fax: +382 20 310 581

Web: www.calims.me

